

Zitting 1981–1982

17 398**Invoeging van artikel 589a in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (gijzeling)**

Nr. 3

MEMORIE VAN TOELICHTING

Tijdens de algemene beraadslaging in de Tweede Kamer der Staten-Generaal over het ontwerp van rijkswet tot goedkeuring van het Vierde Protocol bij het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (Trb. 1964, 15 en 1969, 241) is de vraag aan de orde gekomen of de gijzelingsregeling zoals deze in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering voorkomt, in overeenstemming is met artikel 1 van het Vierde Protocol. Dit artikel bepaalt dat niemand van zijn vrijheid beroofd kan worden op de enkele grond dat hij niet in staat is een contractuele verplichting na te komen. De bedoeling van artikel 1 is te voorkomen dat – feitelijk – gijzeling plaatsvindt van een schuldenaar die, zonder dat hem daarvan een verwijt kan worden gemaakt, buiten staat is aan een contractuele verplichting te voldoen. Tijdens voormelde beraadslaging is van regeringswege het standpunt ingenomen dat deze vraag bevestigend kan worden beantwoord. Dit enerzijds in verband met artikel 611 Rv. dat rechterlijke toetsing op onmacht tot nakoming van een verplichting voorschrijft wanneer de schuldenaar daarop (in kort geding) een beroep doet nadat bij vonnis verlof tot ingijzelingstelling werd verleend. Anderzijds kan worden aangenomen dat ook zonder uitdrukkelijk daartoe strekkende wetsbepaling toetsing op onmacht evenzeer plaatsvindt wanneer de schuldenaar reeds tijdens het geding waarin verlof tot gijzeling wordt gevorderd, daarop een beroep doet. Voor de gedachtenwisseling tussen de Regering en de Tweede Kamer der Staten-Generaal omtrent voornoemde vraag moge worden verwezen naar de bladzijden 4 en 6 van het voorlopig verslag en de bladzijden 5 en 6 van de memorie van antwoord, behorende bij het in het begin van deze memorie vermelde ontwerp van rijkswet (kamerstuk 15396, nrs. 5 en 6). Desalniettemin heb ik mij tijdens de behandeling van voormeld wetsontwerp bereid verklaard om – vooruitlopend op de eveneens toegezegde algehele herziening van de gijzelingsregeling, zoals deze in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering voorkomt – op korte termijn de totstandkoming van een wetswijziging te bevorderen, waardoor ook laatstgenoemde vorm van toetsing op onmacht wordt zeker gesteld. Het onderhavige wetsontwerp strekt tot inlossing van die toezegging.

Het voorgestelde artikel geeft in tweeërlei opzicht een verderstrekkende bescherming dan door artikel 1 van het Protocol wordt beoogd. In de eerste plaats omdat het wetsontwerp beroep op onmacht door de schuldenaar óók toelaat indien deze aan diens schuld is te wijten, mits niet van

opzet sprake is. Voorts ook omdat de voorgestelde bepaling niet beperkt is tot onmacht tot nakoming van contractuele verplichtingen, maar tevens betrekking heeft op wettelijke verplichtingen. Het voorgestelde artikel houdt in dat de schuldenaar die zich op onmacht beroept, de daaraan ten grondslag liggende feiten en omstandigheden heeft te stellen en te bewijzen. Is eenmaal die onmacht ten genoegen van de rechter door de schuldenaar bewezen, dan kan geen verlot tot ingijzelingstelling worden verleend, tenzij die onmacht door de schuldenaar opzettelijk is veroorzaakt. Het ligt op de weg van de schuldeiser die opzet aan te tonen, voor zover niet reeds uit de door de schuldenaar te bewijzen feiten en omstandigheden zodanige opzet kan worden afgeleid.

Ten slotte is – in verband met de speciale regeling die voor deze verplichtingen geldt, waarbij met name valt te wijzen op artikel 589f Rv. – in het tweede lid van het voorgestelde artikel bepaald dat dit niet van toepassing is op de in de eerste afdeling A van de vijfde titel van het tweede boek van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering genoemde alimentatieverplichtingen.

De Minister van Justitie,
J. de Ruiter